

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Česká menšina v USA na přelomu 19. a 20. století

Kateřina Modrová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Česká menšina v USA na přelomu 19. a 20. stolení

Kateřina Modrová

Vedoucí práce:

Mgr. Martin Boček, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Ráda bych poděkovala Mgr. Martinu Bočkovi, Ph.D. za věcné připomínky a odborné rady, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2018

.....

Obsah

1	ÚVOD.....	3
2	MIGRACE DO USA Z ČESKÝCH ZEMÍ.....	6
3	USAZOVÁNÍ ČESKÉHO ETNIKA	9
3.1	Podmínky pro získání půdy	9
4	BRÁNA SVOBODY.....	11
5	CHICAGO.....	13
5.1	Osady	13
5.2	Kulturní a společenský život	14
6	TEXAS	17
6.1	Usazování v Texasu.....	17
7	ČEŠI A JINÁ MÍSTA USAZENÍ	20
7.1	New York	20
7.2	St. Louis.....	21
7.3	Nebraska	22
7.4	Dakota.....	23
7.5	Wisconsin a Milwaukee.....	24
7.6	Iowa	26
8	SOKOL.....	28
8.1	Rozdělení Sokola	28
9	SLOVANSKÁ LÍPA.....	30
10	DALŠÍ SPOLKY ČESKÝCH KRAJANŮ.....	32
11	PERIODIKA A KNIHY	35
12	ŽIVOT ETNIKA.....	39
13	ETNICKÉ CÍTĚNÍ	42
14	ZÁVĚR	44

15	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
16	RESUMÉ	48

1 ÚVOD

Bakalářská práce se věnuje emigraci z českých zemí, jejím příčinám, usazování se migrantů a životu českého etnika v USA na přelomu 19. a 20. století. Vytvoření si nového domova pro přistěhovalce do Severní Ameriky bylo velmi obtížné a často se stávalo, že nový život přinášel jen utrpení, což přistěhovalce mohlo přimět až k odchodu zpět do vlasti. Nicméně ti, kteří zůstali, si v USA vybudovali opravdový domov. Často se sdružovali do komunit s cílem pomáhat si a udržovat dobré zvyky s vazbou na domovinu. Na přelomu 19. a 20. století také vyvrcholilo velké vystěhovalectví 19. století z Evropy do zámoří a právě v tomto období emigrovalo ze starého kontinentu do USA nejvíce osob.

Předkládaná bakalářská práce je rozdělena do několika kapitol. První část se věnuje migraci z českých zemí, jejímu vývoji a přepravě emigrantů do Severní Ameriky. Ve druhé kapitole jsem se zaměřila na téma vystěhovalectví. Popisuji zde migrační vlny, legální a ilegální typy vystěhovalectví. V další části se věnuji usazování českého etnika na půdě Spojených států, podle atraktivity jednotlivých oblastí a států, přičemž celá práce je v podstatě rozdělena podle geografických oblastí, kam odcházelo české etnikum. Také zde řeším problematiku získání vlastnického práva k půdě. Dále jsou v práci popsány přístavy, jako brány do Ameriky a procesy, které museli přistěhovalci postoupit, aby mohli vstoupit do USA, hlavně na *Ellis Islandu*, tedy na ostrově přistěhovalců, přes který prošla většina příchozích do USA. V další kapitole se pak věnuji městu Chicagu, které bylo jedním z hlavních center české komunity a celkovému životu v něm. Další část je pak obdobně věnována státu Texas. Náplní sedmé kapitoly je popis dalších míst. Hlavním tématem osmé kapitoly je pak spolek *Sokol*, který se stal nedílnou součástí kulturního života mnoha krajanů. Dalším důležitým a oblíbeným spolkem se stala *Slovanská lípa*. Ta je předmětem další části, u které jsem popisovala nejen spolkovou činnost, ale i založení hlavní budovy a kritiku tohoto spolku. V kapitole s názvem *Další spolky* jsem se zabývala činností dalších oblíbených spolků, a to anarchistických, podpůrných a dámských. Další

část obsahuje studii o českých periodikách a literatuře. Zde se zaměřuji na důležitost novin a knih pro české etnikum, práci žurnalistů, hlavním zaměřením periodik a jejich čtenářů. V neposlední řadě i samotné knižní tvorbě. Předposlední kapitola se zabývá každodenním životem krajanů. Popisují zde formy vzdělávání, typy zaměstnání, divadelnictví, pivovarnictví a také význam míst posledního odpočinku české menšiny, tedy hřbitovy. V poslední kapitole se věnuji etnickému cítění Čechů. Jejich vztahu k dalším etnickým menšinám, a to hlavně k Polákům, Němcům a Slovákům. Důležitým tématem v této kapitole je postupná amerikanizace emigrantů a jejich potomků.

Při psaní této bakalářské práce jsem využila dostupnou odbornou literaturu. Pro práci byly velmi důležité zdroje týkající se českého etnika na území USA a otázky vystěhovalectví z českých zemí. Přínosnou se pro mě stala kniha Josefa Polišenského s názvem *Češi a Amerika*, která nabízí ucelený přehled života českého etnika na americkém kontinentu. Od prvotních myšlenek Čechů přesídlit se do jiné země, po usídlení v jednotlivých státech USA, až po vyobrazení běžného života „České Ameriky“ během jednotlivých časových období. Polišenský je také autorem díla *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky*, kde se věnuje problémům českého vystěhovalectví z let 1848–1914. Dalším cenným zdrojem informací se pro mě stala kniha *Mezi starou vlastí a Amerikou* od Marka Vlhy. Zde je velmi dobře popsána česká krajanská komunita napříč celými Spojenými státy. Vlha se zde zabývá cestou migrantů, jejich seznámením s mnohdy krutou realitou nového světa, až po společenský život v rámci americké perspektivy. Kniha od autorky Dagmar Hájkové, *Naše česká věc*, mi pomohla k vypracování kapitol o organizacích a spolcích českého etnika, jejich vztahu k dalším menšinám na území Spojených států a jejich samotného národního cítění. Dalším důležitým zdrojem k napsání této práce, se stala kniha *České Chicago* od Martina Nekoly. V této knize jsem hlavně čerpala informace o českém etniku v jednom z nejdůležitějších měst pro Čechy. Tedy od počátků krajanské komunity a zakládání českých čtvrtí až po bohatý spolkový život v tomto městě ve státě Illinois. Vzhledem k tomu, že se téma týká především českého etnika, není možné uvést mnoho stěžejních prací od zahraničních autorů,

přesto však je možné naleznout například knihu *Language in the USA* od Charlese Fergusona, která se mimo jiné zabývá českým školstvím na území Spojených států amerických. V anglickém jazyce pak vznikla kniha od původního českého autora Václava Vondráška, který je autorem knihy *Compatriots in the USA and the Establishment of the Czechoslovak Republic*, ze které jsem čerpala informace o všeobecném přehledu české menšiny.

2 MIGRACE DO USA Z ČESKÝCH ZEMÍ

Samotná velká migrace do USA začala v podstatě rokem 1848. Do té doby lze hovořit spíše o jedincích, kteří se rozhodli najít nový život na americkém kontinentu. Rok 1848 je pak možné považovat za klíčový v evropských dějinách, a to z důvodů revolucí, které se na starém kontinentu odehrály. V habsburské monarchii, jejíž součástí byly české země, se objevil požadavek stěhovací svobody prvně v roce 1848, kterou ale obyvatelé v monarchii získali v podstatě až v roce 1867. Což bylo také zakotveno v rakouské ústavě. V Zalitavské části monarchie pak byla situace jiná a stěhovací svoboda zde byla obyvatelům uherskou vládou udělena až v roce 1903. Z Českých zemí cestovali převážně rolnické rodiny a příslušníci střední třídy obyvatel. Emigraci v první polovině 19. století ztěžovala obtížná cesta k moři, protože železnice ještě nebyla zcela vybudována. Rovněž velké množství rolnických rodin se jen postupně osvobozovalo z robotní povinnosti.¹ I před revolučním rokem 1848 je možné nalézt české stopy na Severoamerickém kontinentu, ovšem tento rok byl počáteční k masivní emigraci. Ta poté vzrůstala po celé 19. století a následně vrcholila na počátku 20. století až do roku 1914, kdy po vypuknutí první světové války došlo k výraznému omezení vystěhovalectví z evropského kontinentu.

Češi přijížděli do Ameriky převážně se svými rodinami, což bylo v tehdejší době zcela netypické. Většina přistěhovalců totiž do USA přišla osamoceně. Zpravidla se nejdříve stěhovali muži v produktivním věku a za nimi je následovali další příslušníci rodiny. Každý přistěhovalec měl k emigraci také různé důvody. Ve většině případů se jednalo o ekonomické migranty, ale roli hrála také otázka politického myšlení či náboženství. V menší míře se pak

¹ECKERTOVÁ, Eva, *Kameny na prérii*, Praha 2004, s. 16.

jednalo o jednotlivce, kteří prostě toužili po novém životě v zámorí a slibovali si od nového života jisté dobrodružství.²

Ve většině případů za oceán odcházely rodiny z chudších poměrů, avšak nejednalo se o nejchudší vrstvy obyvatelstva, protože ty neměly dostatek finančních prostředků na nákup drahých lodních lístků. Samozřejmě byli i muži, kteří nechávali, alespoň na čas, své rodiny doma, než si vydělali dostatečné množství peněz na jejich přepravu do USA.³ Dalším problémem, proč některé manželky čekaly, než mohly dojet za svým manželem, byl fakt, že děti mladší půl roku nemohly cestovat. Lidé převážně nemigrovali samostatně, ale ve skupině, kterou z pravidla mohla tvořit rodina, přátelé, nebo sousedi z jedné vesnice. Vzájemně si totiž lidé vytvářeli psychickou, fyzickou a morální podporu. Někdy se semkli dohromady i kvůli jazykové bariéře.⁴

Většina lidí, která přišla do Ameriky, měla zažitou představou o novém vysněném domově. Bohužel realita byla jiná a krutější. Nejen Češi, ale i další migranti z různých zemí, se museli vyrovnat s krádeží zavazadel nebo s podvodníky, kteří si na nich vydělali tím, že jim prodali předražené služby. Kvůli těmto nešvarům byly vydávány různé brožury, ve kterých bylo uvedeno, na co si dát pozor. Obsahovaly také různá doporučení, kde se najíst a ubytovat za rozumnou cenu. Pomoc pro migranty také představovaly organizace, které se začaly na novém kontinentu postupně objevovat. Jednalo se o zakládání různých azylových domů a útulků pro nové osadníky.⁵

První velká vlna migrace z evropského kontinentu přišla do USA v letech 1848 až 1860. Druhé období velkého stěhování je pak možné datovat od 1880 až 1914 a někdy se nazývá jako druhá vlna migrantů. V případě českých zemí odcházela řada osob ze západních Čech, především z Plzně a rovněž také

²HÁJKOVÁ, Dagmar, *Naše česká věc*, Praha 2011, s. 8.

³VLHA, Marek, *Mezi starou vlastí a Amerikou*, Brno 2015, s. 82.

⁴ŠATAVA, Leoš, *Migrační procesy a české vystěhovalectví 19. století do USA*, Praha 1985, s. 50–51.

⁵VLHA, s. 117–118.

z chudších moravských regionů. Zde panovala poměrně špatná hospodářská situace, která byla jednou z hlavních příčin vystěhovalectví.⁶

První a druhá vlna migrace se také lišila z pohledu gramotnosti. V té první většinou přicházeli do USA lidé z nuznějších poměrů, nebo ti, co se chtěli vyhnout vojenské službě. Později už se jednalo o lidi vzdělanější. Na začátku 20. století byli Češi jedni z nejvíce vzdělaných etnik na území Spojených států amerických.⁷ Vystěhovalectví probíhalo buď legální cestou, nebo tou ilegální. Ještě před revolučním rokem 1848 byla trestem za ilegální migraci pokuta nebo vězení. Posléze byl dotyčnému zabaven majetek, dědictví, důchod a mohlo být mu odebráno i státní občanství.⁸ Toto vše se dělo pouze pokud byla neoprávněná migrace doložena a prokázána.

Řada přistěhovalců neměla úmysl v USA zůstat natrvalo. Někteří si chtěli pouze vydělat v lepších podmínkách, než měli ve své domovině a pak se vrátit zpět. Statisticky se toto týká hlavně druhé vlny migrantů.⁹ Někteří se vrátili poté, co zjistili, že z nějakého důvodu nemohou, nebo nechtějí v Americe zůstat.

⁶KORYTOVÁ–MAGSTADT, Štěpánka, *Kde domov můj? Češi a Slováci a jejich vazba k mateřské zemi 1880–1920*, Praha 2010, s. 16.

⁷HÁJKOVÁ, s. 10.

⁸VLHA, s. 78.

⁹KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 16.

3 USAZOVÁNÍ ČESKÉHO ETNIKA

Čeští přistěhovalci nejčastěji přicestovali do přístavů v New Yorku, Baltimoru, Galvestonu a New Orleansu. Jejich cesty se dále ubíraly na Středozápad, do jižanských států, nebo do severních měst či osad. Mezi osadami byly oblíbené Racine, Cedar Rapid, nebo Cleveland.¹⁰

Samotnou vystěhovaleckou otázku po celé 19. století determinovaly vysoké náklady na cestování. Řada vystěhovalců směřovala do USA, kde jim byla nabízena poměrně levná zemědělská půda. V rámci Spojených států amerických pak byly oblasti, kde byla půda nejlevnější. Patřily sem především úrodné pláně v Texasu, Iowě, Wisconsinu. Řada přistěhovalců hledala práci v průmyslu, směřovali tedy do Minnesoty, Severní a Jižní Dakoty, Kansasu, Nebrasky, nebo St. Louis. Přistěhovalci do USA se také často usazovali ve velkých aglomeracích. Jednalo se hlavně o města New York, Chicago, Detroit a New Orleans.¹¹ Počet vystěhovalců z Čech byl opravdu vysoký: *„Podle přibližných odhadů žilo v roce 1914 ve Spojených státech milion krajanů, kteří se narodili v Českých zemích a na Slovensku, nebo odtud pocházel jeden z rodičů.“*¹²

3.1 Podmínky pro získání půdy

Ti, co odešli západněji do vnitrozemí států, si museli v prvním případě najít půdu pro svou předpokládanou zemědělskou činnost. Samotná půda se dala získat několika způsoby a každý měl jiné podmínky k jejímu získání. Jedna z možností spočívala v předkoupení půdy, což znamenalo úhradu poplatku 2 dolarů vládě. Dále se tento způsob rozděloval podle toho, zda byl žadatel ženatý nebo svobodný. Ženatý muž musel na této půdě žít alespoň šest měsíců, kdežto

¹⁰ECKERTOVÁ, s. 17.

¹¹Tamtéž, s. 17.

¹²HÁJKOVÁ, s. 11.

svobodnému stačilo na pozemku přespat alespoň jednu noc. Poté mohl odejít za prací na jiné místo, avšak s tím, že mu půda měla v budoucnu náležet. Každý žadatel také musel složit příslušnému úřadu poplatek 205 dolarů. V případě porušení některé z podmínek ztratil žadatel možnost danou půdu získat.¹³

Druhým ze způsobů rychlého získání půdy bylo zabráním domoviny. Jako prvotní věc musely usilující osoby zaplatit 14 dolarů úřadům, dále musely splnit podmínky v podobě dlouhodobého obývání pozemků. Ženatí muži zde měli povinnost bydlet nepřetržitě 5 let, svobodní pak měli podmínku zde přebývat alespoň 6 měsíců z pěti let. Po tomto splnění bylo nutné zaplatit poplatek ve výši 2 dolary. Nakonec byli žadatelé nuceni postavit přístřeší v prvním roce užívání pozemku. Zde nebyla přesná definice, z čeho měla být stavba zhotovena. Ale rozměry měla mít minimálně 12 x 14 střeoviců, což je přibližně 3,52 m na 4,14 m.¹⁴

¹³TVAROH, Přemysl, *Jak Češi v předminulém stoleté osídlovali americkou prérii*, České Budějovice 2006, s. 12.

¹⁴ Tamtéž, s. 13

4 BRÁNA SVOBODY

Ovšem než mohli přistěhovalci svobodně vstoupit do USA, museli podstoupit úřední formality v přístavech. Nejvíce lidí připlouvalo do New Yorku, do New Orleans a Bostonu. Na začátku první vlny emigrace byly také hromadně využívány přístavy ve Philadelphii a Baltimoru. O Baltimoru se tvrdilo, že byl pro přistěhovalce zvláště přívětivý, jelikož lístek sem stál daleko méně než do New Yorku. Cesta probíhala přibližně takto: „*Místo na parníku si musel vystěhovalec obstarat přibližně 2 až 4 týdny před odplutím. S sebou si měl vzít jen šatstvo, obuv, peníze a také adresy příbuzných a známých v Americe.*“¹⁵ Postupem času si město New York vybuďovalo nejvýznamnější postavení v počtu odbavených emigrantů.¹⁶

Důvodů, proč do New Yorku cestovalo nejvíce lidí, bylo několik. Zde se o nové příchozí starali státní úředníci, také zde byla organizace *Castle Garden*, která se o ně starala a snažila se je chránit před podvodníky. Také pro ně dělala všeobecný klientský servis. Také zde byly postupně vybudovány stavby určené pro imigranty, kteří zde například nacházeli úkryt v případě špatného počasí. Jedním z dalších důvodů, proč byl New York nejhlavnějším přístavem, byla skutečnost, že cesta sem trvala nejkratší dobu. Za tyto privilegia zdejšího přístavu si nicméně museli emigranti připlatit.¹⁷

Výše zmíněná organizace *Castle Garden* vznikla roku 1855 na Manhattanu. Češi a Slováci ji nazývali jako Kastlgard. Služby, které poskytovala, zajišťovali ověření agenti. Ti pomáhali migrantům při získávání práce, shánění lístků na další cestu do nitra USA, směňovali peníze nebo poskytovali poradenskou činnost. Zde se také rozdělovali lidé, které nechtěly Spojené státy

¹⁵BOČEK, Martin, *Cesta k hromadnému vystěhovalectví z habsburské monarchie do Spojených států amerických*. In: *Historický obzor*, IX. – X., 2016, s. 194–201.

¹⁶ŠANTORA, s. 61–63.

¹⁷POLIŠENSKÝ, Josef, *Obecné problémy dějin českého vystěhovalectví do Ameriky 1848–1914*, Praha 1992, s. 30.

od roku 1882 přijímat. Byli to především trestně stíhaní nebo zdravotně postižení lidé.¹⁸

V roce 1890 bylo rozhodnuto, že se o emigranty bude starat federální vláda Spojených států, která zároveň založila orgán *Úřad pro přistěhovalectví*. Úřad zřídil roku 1892 stanici na Ellis Islandu. Instituce měla za úkol především třídít migranty na ty, kteří byli vpuštěni bez problémů a na ty, kteří byli dáni do karantény, nebo z různých důvodů odmítnuti. Okruh důvodů pro odmítnutí se rozšířil na politicky problémové osoby, ženy lehkých mravů nebo jedince, kteří z různých důvodů prostě úředníkům na Ellis Islandu nevyhovovali.¹⁹

Proces byl zdoluhavý. Lidé museli stát v řadě a dostali identifikační značku. Následovala lékařská prohlídka, která určovala, zda půjdou k dalšímu stanovišti, nebo na podrobnější několikadenní prohlídku. Tou musely projít také těhotné ženy, ale i další rodiny, ve kterých byl jeden člen zařazen do této prohlídky. Po prohlídkách následoval pohovor se státním úředníkem, který se ptal na nejrůznější otázky od původu, vzdělání, kam mají namířeno, za jakou práci až po otázku týkající se národnosti. Na otázku národnosti bylo kolikrát těžké odpovědět. Zejména pro migranty z Rakouského císařství a od roku 1867 pro migranty z Rakouska-Uherska. Za celou dobu trvání tohoto procesu přibližně 20 % všech emigrantů nesplnilo podmínky a byli přesunuti na další vyšetřování, nebo do nemocnic. V nejhorším museli odejít zpět do rodné vlasti.²⁰

¹⁸POLIŠENSKÝ, *Obecní problémy dějin českého vystěhovalectví do Ameriky 1848–1914*, s. 31.

¹⁹Tamtéž, s. 32.

²⁰Tamtéž, s. 32–33.

5 CHICAGO

Chicago byla původně malá osada s indiánským obyvatelstvem u břehů Velkých jezer, konkrétněji u Michiganského jezera. Jako první se do zdejších krajů dostali Francouzi z Kanady, kteří zde lovíli zvěř na kožešiny. Roku 1763 předali oblast Niagary na základě mírové smlouvy Britům. Ti toto území ztratili v roce 1814 ve prospěch Spojených států amerických. V polovině 19. století město zažilo prudký rozvoj průmyslu a z Chicaga se stalo druhé největší město v USA za New Yorkem.²¹ První Češi sem přicházeli přibližně od roku 1850, historicky doloženým rokem je pak 1852. Usazovali se hlavně v oblastech The Loop a v ulicích Jackson, Dearborn a Van Buren. Postupně se rozšiřovali i do oblastí Berwyn nebo Cicero.²²

5.1 Osady

V Chicagu Češi drželi při sobě a stavěli si obydlí blízko sebe. Nicméně jejich čtvrť, která nejprve byla v severní části města, se musela několikrát stěhovat, v jednom z případů i kvůli stavbě železnice. Nakonec se usadili na západní Dvanácté ulici. Jejich území bylo dlouhé pět kilometrů a dostalo název Praha.²³

Jelikož Praha byla de facto ve středu Chicaga, nemohli si zde někteří osadníci dovolit žít z důvodu zvyšujících se cen nájmu, pozemků a vzrůstajícího povinného pojištění proti požáru. Ten zachvátil město v roce 1871 a zničil jeho velkou část. Naštěstí se požár vyhnul české čtvrti a zemřel jen jeden člověk z českých krajanů, a to na srdeční mrtvici.²⁴

Většina českých krajanů se tedy stěhovala k Osmnácté ulici, která byla velmi zaostalá, obklopená močály a bylo zde možné sehnat lacinější parcely.

²¹WAGNER, Heike, *Chicago. Velká jezera*, München 2000, s. 9.

²²PAPOUŠEK, Vladimír, *Česká literatura v Chicagu*, Olomouc 2001, s. 7.

²³NEKOLA, Martin, *České Chicago*, Praha 2017, s. 10.

²⁴Tamtéž, s. 11.

Jako první se zde usadili Němci, Irové a v neposlední řadě i Židé z Ruska. V 90. letech 19. století se však tato oblast, kam se chodilo lovit kachny na močály, začala masivně zabydlovat. Vybudoval se zde i podnik a to *Hostinec u města Plzně*. Právě díky němu získala čtvrť název Plzeň, posléze v anglickém názvu Pilsen.²⁵

Praha a Plzeň nebyly jediným centrem českých krajanů. V Chicagu se běžně dala zaslechnout čeština i kolem California Avenue, kde Češi vlastnili mnoho pozemků od roku 1885. Také v Chicagu přibývaly názvy inspirované vlastí, například Komensky Street, Kolin, kostel *Sv. Jana Nepomuckého*, byl tu i Nový Tábor. Nicméně ne vždy se podařilo vybudovat novou čtvrť, zklamání v tomto případě nastalo v oblasti pojmenované Malé Vinohrady.²⁶

Usedlíci v Chicagu se převážně živili prací na stavbách dřevěných domů, tím pádem byla práce i v lesích, nebo na pilách. Našli se ovšem i tací, kteří začali podnikat, například v pohostinství.²⁷ Vzniklo zde tedy mnoho českých obchodů, z nichž vynikal pivovar, který nabízel další pracovní místa, jak v samotné továrně, tak pro hospodské v českých čtvrtích.²⁸

5.2 Kulturní a společenský život

Kromě podniků s pohostinstvím, měli Češi k dispozici nejrůznější škálu obchodů, kde nakupovali a které se hrdě hlásily k domovině s českými nápisy na budovách. V Chicagu se také nacházelo divadlo *Thalia* určené pro české publikum. Peníze si krajané mohli uložit do české banky *Kašpara & Karla* nebo využít služby českého právníka na území USA. V češtině se pak mohli

²⁵NEKOLA, s. 12–13.

²⁶Tamtéž, s. 13.

²⁷PAPOUŠEK, s. 8.

²⁸POLIŠENSKÝ, Josef, *Češi a Amerika*, Praha 1996, s. 40.

vyzpovídat v kostele Sv. Jana Nepomuckého, což byl největší český chrám na území USA.²⁹

Problémem se ale postupně ukázal nedostatek intelektuálů v české komunitě. Tím pádem se na místa v české komunitě, kde by bylo vhodné mít nějaké vyšší znalosti a být vzdělanější, dostávali lidé, kteří se na to moc nehodili. Těmito profesemi byli i učitelé, spisovatelé, nebo novináři. Až v dalších letech, na přelomu století, se do Chicaga dostala vzdělanější střední vrstva a začala zde působit. Ti ovšem svou činnost mísili již s americkou kulturou.³⁰

Českých škol v Chicagu bylo hned několik s různým zaměřením, jedno však měly stejné, a to vyučování v českém jazyce. Rodiče si mohli zvolit, zda dají své děti do přísných katolických škol s komplexní výukou, nebo zvolí jiné liberálnější směry výuky. Existovaly zde i obecné školy, které nabízely výuku jak v jazyce českém, tak v jazyce anglickém a děti se mohly dozvědět z výuky o české historii, tento typ školy byl ze začátku otevřen pouze v sobotu a byl tak zpomalen jejich rozvoj.³¹ V tomto městě byla roku 1887 na univerzitě založena česká kolej *Sv. Prokopa*, která se přestěhovala v roce 1901 do nově vzniklého kampusu v Lisle.³² České školství tak zaznamenalo velký rozvoj během předválečného období: „*Od roku 1912 fungovalo Sdružení českých svobodomyšlných škol v Chicagu, které zvýšilo požadavky na vzdělání a kvalifikaci vyučujících, vypracovalo jednotné osnovy a především připravilo učebnice. Po první světové válce v souvislosti s jistým ustrnutím krajanského života nastal také úbytek žáků.*“³³

Tím, že se do Chicaga stěhovalo stále větší množství českých emigrantů, a to hlavně v 70. a 80. letech 19. století, začala být česká komunita stále

²⁹ POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 39–40.

³⁰ PAPOUŠEK, s. 9.

³¹ POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 40.

³² FERGUSON, Charles, *Language in the USA*, Cambridge 1981, s. 318.

³³ NEKOLA, s. 75.

stabilnější.³⁴ Českou komunitu v Chicagu brali Američané srovnatelně lépe než jiné národy. Čeští usedlíci byli vnímáni jako pracovití lidé, kteří se nebáli jakékoliv práce a zároveň byli velmi snaživí, v pozdější době i vzdělaní ve svých oborech. Kromě dobrých vlastností, se nevyhnula komunita ani pomluvám. Některá okolní etnika vnímala Čechy jako materialisty, přizemně smýšlející, nepřející etnikum, které požadovalo lepší bydlení než ostatní lidé. Zároveň jim bylo často vyčítáno, že se nesnaží mluvit anglicky a drží se v české čtvrti s nedůvěřivostí vůči ostatním národům.³⁵

³⁴ NEKOLA, s. 40.

³⁵ Tamtéž, s. 17.

6 TEXAS

Zájem o území Texasu lze datovat na konec 17. století, kdy o vliv nad územím soupeřila Francie a Španělsko. V tomto souboji zvítězili Španělé, objevili se zde však další nepřátelé, především indiánské kmeny Apačů a Komančů. Ty podnikaly útočné nájezdy na nové cizí osadníky. Texas zůstal španělský do roku 1823, kdy přešel pod vládu Mexika, které toto území dovolilo otevřít osadníkům z Anglie a ze Severní Ameriky. Roku 1835 ovšem mexická vláda přehodnotila svou přistěhovaleckou politiku a zakázala přístup Angloameričanům. Tyto události zapříčinily revoluci v roce 1835. O rok později se z Texasu stala nezávislá republika, ta však neměla dlouhého trvání. Po devíti letech se Texas stal jedním ze států Spojených států amerických.³⁶

6.1 Usazování v Texasu

Agenti, kteří nabízeli lístky novým emigrantům na půdě Spojených států amerických, nezapomněli ani na pláň Texasu, který se stal novým domovem pro mnohé české emigranty. Přistěhovalectví podporovali knihami, které pravidelně vycházely jako příručky o životě na Západě. Byla zde líčena země s úrodnou půdou bohatou na nejrůznější horniny a minerály s mírným klimatem, na který byli Češi zvyklí. Zapomněli se však zmínit o negativěch, které mnoho Čechů odradilo tak, že po měsících života v Texasu odjeli zpět do své domoviny. Těmi příčinami byli Indiáni, velké sucho, tornáda a nebezpečná zvířata.³⁷ Ovšem v prvních etapách vystěhovalectví z vlasti se Češi do roku 1880 stěhovali hlavně do zemědělských států, z nichž vynikal právě Texas. Ten byl zároveň jedinou destinací pro české migranty z otrokářského Jihu.³⁸

³⁶ECKERTOVÁ, s. 45.

³⁷Tamtéž, s. 40–41

³⁸POLIŠENSKÝ, *Obecné problémy*, s. 35–53.

To, že se mnoho rodin vracelo zpět do vlasti, vyhovovalo částečně rakouským úřadům. Ty využívaly negativní zkušenosti migrantů pro svou proti vystěhovalecké propagandě. Rodiny měly v Texasu opravdu těžké začátky. Musely se naučit žít v novém prostředí, kde se s každým ročním obdobím rapidně měnily podmínky pro život. Prvotně si musely vybudovat obydlí převážně ze dřeva, což byla velmi dostupná surovina. Obtížná byla ale samotná stavba, jelikož osadníci měli většinou k dispozici pouze alternativní nástroje ze dřeva. Často se i stávalo, že v podzimních a jarních měsících jejich příbytky zničilo tornádo, či nájezd indiánských kmenů a tak práce na příbytcích musely začít znovu.³⁹

Pohled Čechů na Indiány se ve Spojených státech postupně změnil, původně jejich romantické představy vycházely z informací, že Indiáni jsou mírumilovní divoši a Evropa se učila, že se s Indiány musí jednat civilizovaně. Realita byla jiná, alespoň pro českou menšinu, která je začala vnímat jako barbary, kteří jim ničili obydlí a dostávali se s nimi často do střetů. Dospělo to k tomu, že Češi neměli žádnou sympatii k Indiánům a projevovali spíše nenávisť.⁴⁰

Čeští krajané v Texasu vytvořili několik svých osad. Nejznámější z nich se nacházela v okrese Fayette. Češi drželi při sobě, stavěli svá obydlí blízko sebe. Díky soudržnosti pomáhali nově příchozím Čechům. Z osad se s příchodem stále většího počtu krajanů stala městečka, kde se nacházela řada českých obchodů, české kostely, školy s výukou českého jazyka, kde se i ostatní předměty vyučovaly v češtině: „*Čeština zaznívala i na veřejných projevech na oslavách, schůzích, školních recitacích, divadelních představeních a objevuje se i v záznamech schůzí různých spolků. Zároveň nebyl tlak texaské školy a kostela, kde byla spisovná čeština slyšet, byť s krajevou nářeční výslovností, natolik silný, aby mluvčím bránil v psaném projevu v nářečí. Je nápadné, kolik byli*

³⁹POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 32.

⁴⁰KAŠPAR, Oldřich, *Tam za mořem je Amerika*, Praha 1986, s. 153–155.

vystěhovalci schopni napsat v nářečí textů (doma je tento jev okrajový a účelový, zaznamenávají se tak například folklórní vyprávění).“⁴¹ Ve městech také nechyběly ani důvěryhodné české banky. Vzhledem k tomu, jak česká komunita držela při sobě, bylo běžné zpívat si lidové písně a tančit lidové tance, ve kterých vedla polka. To vše bylo běžné až do 20. století.⁴² V Texasu tak došlo k velkému rozvoji kulturního života českého etnika: „V období mezi lety 1851–1945, od imigrace prvních českých rodin z Evropy do Texasu do zániku většiny tradičních folklorních žánrů po druhé světové válce, představovali texaští Češi unikátní etnickou orální kulturu se specifickým folklorním repertoárem.“⁴³

⁴¹ECKERTOVÁ, s. 154.

⁴²KRÁLOVÁ, Nela, *Krajané. Hledání nových perspektiv*, Červený Kostelec 2015, s. 84.

⁴³JANEČEK, Petr, *Slovesný folklor texaských Čechů. K vypravěčskému repertoáru českých vystěhovaleckých skupin v první polovině 20. století*. In: *Národopisná revue*, 1, 2010, s. 30–37.

7 ČEŠI A JINÁ MÍSTA USAZENÍ

Ne všichni přistěhovalci směřovali na přesně určené místo. Někteří se stěhovali několikrát, než se zabydleli ve svých domovech. Bylo obvyklé se přesouvat až desetkrát. Kromě Chicaga a Texasu byl atraktivní i New York, Oregon, Dakota, Missouri, Minnesota a další oblasti lákavé pro české krajany.⁴⁴

7.1 New York

Ve velkoměstě New Yorku nebylo snadné začít nový život, a to nejen pro české obyvatelstvo. Statistiky o počátečních neúspěších občanů si vedly úřady v Rakousku, byly vydávány i v českých časopisech na území Spojených států. Někteří tedy v New Yorku začínali, nicméně posléze se vydali do jiných států. Ti, kteří se rozhodli zůstat, se většinou usazovali na Manhattanu mezi ulicemi Avenue A, Houston a Eight Street, které byly v jižní části ostrova. V průběhu času se další Češi usazovali na Second Avenue a East River mezi 65 až 87 ulicí, tedy do severnější části New Yorku.⁴⁵

Češi, kterým po zabydlení nezbylo mnoho peněz, se většinou v New Yorku začali živit jako dělníci v tabákovém průmyslu, specializujícím se na výrobu doutníků. V počátcích to bylo vnímáno jako podřadné zaměstnání, avšak Češi byly v těchto podnicích úspěšní. Mnohdy se stávalo, že velké americké firmy financovaly přepravu rodin českých schopných zaměstnanců přes oceán, aby pracovali i další členové rodin v jejich firmách.⁴⁶

Majetnější jedinci začali také s podnikáním. Nejoblíbenější byla živnost v pohostinství, nebo v obchodní sféře. Krajanům se takto žilo velmi dobře. Jiní pracovali na nejrůznějších místech formou příležitostných zaměstnání. Češi každopádně v New Yorku drželi při sobě, navzájem si pomáhali a zakládali

⁴⁴KAŠPAR, s. 7.

⁴⁵POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 38.

⁴⁶VLHA, s. 125

nejrůznější spolky.⁴⁷ I v New Yorku kvetl kulturní život českých krajanů. Roku 1897 byla za pomoci amerických Čechů a jejich štědrých darů, postavena Národní budova v české čtvrti. Ta v sobě komponovala knihovnu, taneční sál a divadelní jeviště. Mimo jiné se zde také nacházelo sídlo vydavatelství *Dělnických listů*.⁴⁸

7.2 St. Louis

Již v 50. letech 19. století začalo St. Louis získávat na oblibě u českých migrantů.⁴⁹ Na čas se stalo prioritním přistěhovaleckým místem pro emigranty z řad rakouských občanů ve Spojených státech amerických, jelikož zde byla silná německá enkláva při řece Mississippi. Češi se stabilně usazovali v St. Louis v Soulard Street a po čase toto místo dostalo označení Český kopec, v originálním znění Bohemian Hill.⁵⁰ První čeští přistěhovalci, kteří se usadili v tomto městě, pocházeli povětšinou z Písecka, Plzeňska a také z Příbramska. Příbramští se pak často věnovali hornictví.⁵¹

Ve většině případů se do tohoto města lidé dostávali přes New Orleans. Další možností pak byla plavba po řece a skrz kanály z New Yorku. V prvním stádiu usídlení se emigranti zabydlovali v chudinské čtvrti v přístavu, kde dominovali Francouzi. Češi se také usídlovali v oblastech Glen Carbon a Merrisville, které jim nabídly práci v uhelných dolech. Bohužel zde nebylo uplatnění pro pracující na farmách, proto mnoho lidí nakonec zamířilo za živobytím jinam.⁵²

St. Louis si získalo prvenství v postavení prvního českého katolického kostela na území Spojených států, který byl zasvěcen Janu Nepomuckému.

⁴⁷POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 38.

⁴⁸HÁJKOVÁ, s. 23.

⁴⁹Tamtéž, s. 8.

⁵⁰VLHA, s. 156-158.

⁵¹POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 38.

⁵²POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika* s. 38.

Farnost při tomto kostele zde existovala až do druhé poloviny 20. století. Později se zde vytvořila i slovenská katolická farnost, která měla působení při kostele svatého Josefa. Dále zde vznikla jednota *Sokol* v roce 1865, kterou založili svobodomyšlní občané. Mimo jiné tu vycházely první česko-americké tiskoviny, které se věnovaly většinou náboženské tematice.⁵³

Při farnosti začala postupně působit církevní škola, kterou financovali farníci. Proto se někdy stávalo, kvůli nízkým platům farníku, že výuka probíhala pouze v neděli. Na těchto typech škol se vyučovalo v českém i anglickém jazyce. Škola v St. Louis byla kritizována, že se zde skoro vůbec nevyučovalo v češtině, ne vždy však toto nařčení bylo oprávněné.⁵⁴

7.3 Nebraska

Čeští přistěhovalci vnímali Nebrascu podobně jako Texas, tedy jako farmářský stát a stěhovali se sem rovněž ve velkém počtu.⁵⁵ Tento stát, který se nachází na americkém Středozápadě, byl původně teritoriem indiánských kmenů. Ty, podobně jako v případě Texasu, často podnikaly útoky na osadníky. V letech 1861–1865 se zde tak odehrála řada indiánských útoků. Součástí USA se stalo území v roce 1867.⁵⁶

Během 70. a 80. let se Češi usazovali hlavně na jihovýchodě Nebrasky, postupem času se posouvali dál do středu až na sever státu. Pověstinou bylo místo usazení na farmách, které byly daleko od sebe v řídce osídlených oblastech. Pouze hrstka lidí se usazovala ve městech. Centrem pro českou menšinu zde se stalo město Omaha. Nejčastěji sem přicházeli usedlíci původem z jižních Čech, většinou pocházeli z Písku a jeho okolí, nebo Táborska a dále také

⁵³Tamtéž, s. 37–38.

⁵⁴VLHA, s. 316

⁵⁵HÁJKOVÁ, s. 11.

⁵⁶POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 48.

z jižní Moravy.⁵⁷ Češi v Nebrasce, kteří spolu zakládali osady, nepocházeli ze stejných oblastí Čech a Moravy. V USA se rozptýlili na různá místa v tomto státu Unie. Osady si pojmenovávaly po zvučných českých městech jako Plzeň, Brno, či Praha.⁵⁸

V roce 1870 se nejvíce Čechů v Nebrasce živilo farmařením, konkrétně 65,1 % se uplatňovalo v tomto odvětví. Druhou nejpočetnější skupinou byli nekvalifikovaní dělníci, tedy 17,4 %, kvalifikovaní dělníci pak představovali 7 %. Většinou pracovali pouze muži, přibližně 92,2 % českých žen v Nebrasce působily jako ženy v domácnosti.⁵⁹ V tomto samém roce zde žilo 1770 Čechů, během 90. let vzrostl počet na 17 000.⁶⁰ Před válkou roku 1910 bylo v Nebrasce 50 680 českých osadníků. Nebrasca byla po Illinois druhým státem v USA s největším počtem českých emigrantů.⁶¹

7.4 Dakota

Nejvíce Čechů do tohoto teritoria přicházelo z Jižních Čech, konkrétně z oblastí Táborska, Písecka, Budějovicka a dalších okolních vesnic.⁶² I v tomto teritoriu byly obvyklé indiánské nájezdy. Bylo to území, kterému se říkalo Hranice, tedy oblasti nacházející se na Středním západě. Dále mezi řekami Missouri a Mississippi a také na východě v Dakotě a Nebrasce, byly nájezdy nejintenzivnější.⁶³

V roce 1869 se v metropoli Illinois Chicagu začalo domlouvat o přesídlování českých krajanů do farmářských států dál na západ. Jednalo se o Jižní Dakotě a Nebrasce, nakonec se jen malá část Čechů vydala hledat nový

⁵⁷POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 48–49.

⁵⁸Tamtéž, s. 50.

⁵⁹VLHA, s. 123.

⁶⁰POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 48.

⁶¹VONDRÁŠEK, Václav, *Compatriots in the USA and the Establishment of the Czechoslovak Republic*, Prague 2009, s. 12.

⁶²TVAROH, s. 16–18.

⁶³POLIŠENSKÝ, *Obecné problémy*, s. 35.

domov do těchto oblastí a založili zde české kolonie.⁶⁴ I když po roce 1880 se drtivá většina emigrantů stěhovala do farmářských států, tak obě Dakoty se nedostaly do první pětky s největším počtem krajanů.⁶⁵ Tento rok v Jižní Dakotě žilo 1 337 lidí české národnosti.⁶⁶ Krajané, kteří se zde rozhodli žít, se nejprve usazovali západně od oblasti Yankton, v okolí Lakeportu. Vytvořili zde českou osadu s názvem Tabor, která byla největší osadou na území Jižní Dakoty.⁶⁷

Češi zde zakoupili veřejný pozemek, na kterém založili hřbitov, postavili kostel a roku 1873 školu. Tato škola byla v Dakotě druhá nejstarší, po škole ve městě Lakeport. Platilo se zde školné a výuka v začátcích probíhala vždy 3 měsíce v roce, postupně se vyučování prodlužovalo do dalších měsíců. Na škole probíhala výuka až do roku 1882, kdy se místní rozhodli postavit novou budovu, která fungovala do roku 1915. Byla to cihlová budova veřejné české školy.⁶⁸

Také v tomto českém městě bylo mnoho rodinných obchodů, řemeslných dílen, hostinců s pivem českého typu, ale i taneční sály, či jeviště pro místní české divadlo. Byla tu i hudební kapela krajanů, která si získala slávu široko daleko. Na její poslední vystoupení přijelo přes 800 lidí. Roku 1873 zde vznikla i první pošta.⁶⁹

7.5 Wisconsin a Milwaukee

Nejprve se Češi ve Wisconsinu usazovali v blízkosti Michiganského jezera u hranic s Illinois a také podél toku Mississippi. Další z nich pak našli domov ve středu tohoto státu, a to v oblasti mezi toky řek Mississippi a Missouri.⁷⁰ Češi do Wisconsinu připlouvali hlavně levnou plavbou po řece svatého Vavřince,

⁶⁴VLHA, s. 173.

⁶⁵POLIŠENSKÝ, *Obecné problémy*, s. 53.

⁶⁶VLHA, s. 156.

⁶⁷TVAROH, s. 26.

⁶⁸Tamtéž, s. 27–29.

⁶⁹TVAROH, s. 30–44.

⁷⁰KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 50.

Liverpool a přes velká jezera. Hlavním centrem se stalo město Milwaukee, které dostalo přezdívku *Milváanky*.⁷¹ Další významné osady byly ve městech Racine, Kewaunee, Manitowoc, či v Kaledonii.⁷²

Wisconsin lákal Čechy hlavně díky levné půdě, kterou ale bylo nutné upravit porážením stromů v lesích, připomínající spíše prales. Dalším trápením přistěhovalců bylo extrémní počasí, které se razantně měnilo v každém ročním období. Zima byla spjata s mrazy a léto zase s horky. Mnoho z osadníků toto nevydrželo a začalo hledat své místo domova jinde. Stěhování pak nejčastěji směřovalo do států Minnesota, Nebraska, Iowa, či Illinois.⁷³

Nejčastěji zde žili farmáři na svých farmách, vzdálených mnoho mil od sebe, avšak samotné farmaření zde bylo velmi obtížné. Půda nebyla obdělávaná, a když ano, tak byla drahá. Proto museli osadníci pracovat, i když bylo nepříznivé počasí. Každý se nežiliv farmařením, přišlo sem i mnoho řemeslníků. Ti v začátcích museli přijímat i práci občasných dělníků, jelikož pro ně nebyla práce. V dalších letech se situace pro ně zlepšila a začali se věnovat svým řemeslům. Ve Wisconsinu se také začal postupně rozvíjet pivovarnický průmysl. Vyhlášeným byl pivovar ve městě Bangoru, který byl otevřen roku 1860 a byl v provozu až do velké prohibice, která začala rokem 1920.⁷⁴

V Milwaukee byla jedna z nejstarších komunit Čechů na území Spojených států amerických. Její začátky tvořilo málo krajanů, kteří se sem dostávali postupně po roce 1848. Komunita byla na vrcholu během 80. let 19. století a dobře se jí dařilo do 20. let 20. století. Začala se zde také rozvíjet spolková činnost: *„V Milwaukee, tak jako v jiných urbánních (či rustikálních) osadách, se Češi zpočátku hlavně soustředili na vyřešení svých existenčních starostí. Jakmile byla osada či komunita dostatečně velká, založili její obyvatelé organizace*

⁷¹POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 32–33.

⁷²KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 67.

⁷³POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 32–33.

⁷⁴KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 50.

*postavené na vzájemné podpůrné myšlence, pojišťovací spolky.*⁷⁵ V Milwaukee tak postupně vznikalo mnoho spolků, například spolek *Jana Nepomuckého*, zřízený a spravovaný místními katolíky.⁷⁶

V roce 1856 zde bylo odehráno první české divadelní představení na území USA. Byla to hra nazvaná *Vystěhovalci*, která měla v roce 1861 reprízu v Milwaukee. Celkově se v tomto státě divadelnictví uchytilo a na představení jezdili lidé i ze vzdálených koutů Wisconsinu. Kromě hraného divadla bylo v oblibě i to loutkové.⁷⁷

Od roku 1860 do let 1880 byl Wisconsin, jakožto farmářský stát velmi oblíbeným pro české emigranty společně Missouri a Iowou. Po roce 1880 byly na vzestupu hlavně průmyslové státy. Přesto v roce 1880 zde žilo 13 848 osob a v samotném Milwaukee pak 1 537 krajanů.⁷⁸ V roce 1910 se počty navýšily už na 45 336 českých osob žijících ve Wisconsinu a z tohoto státu se stal pátý nejlidnatější českým obyvatelstvem. V Milwaukee v tom samém roce zůstávalo žít 6 370 Čechů.⁷⁹

7.6 Iowa

Iowa se stala součástí Spojených států v roce 1846. Tento stát lákal Čechy hlavně svoji levnou půdou. První krajané se zde usídlovali od roku 1852. Tito první emigranti pocházeli z východních a jižních Čech, posléze i z Plzeňska a okolí Českých Budějovic.⁸⁰ Mezi první osadu patřilo Cedar Rapids, další pak Spillville u Krocání řeky. Stát Iowa si vybíraly hlavně rolnické a farmářské rodiny.⁸¹

⁷⁵KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 51.

⁷⁶Tamtéž, s. 50–51.

⁷⁷VLHA, s. 124–127

⁷⁸Tamtéž, s. 154–158.

⁷⁹VONDRÁŠEK, s. 12.

⁸⁰POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 44–46.

⁸¹ECKERTOVÁ, s. 16–18.

Pro mnohé byl tento stát lákavější, protože se tvrdilo, že má lepší klimatické podmínky na život než severnější stát Wisconsin. Pravda byla jiná. Zde byly zimy velmi chladné a většinou i velmi dlouhé, v létě bylo naopak sucho a vysoké teploty. Práci také přistěhovalcům stěžovaly kobylky. Pro farmáře bylo celkově těžké si zvyknout na nové podmínky farmaření v Iowě. Muselo se zde orat do větší hloubky než v Evropě, farmáři si také museli zvyknout na jiný americký pluh. K tomu všemu byl velmi drahý i dobytek. Bohatý byl nakonec ten, který vlastnil byť jen dva kusy volů. Ženy se většinou živily jako pračky prádla.⁸² V roce 1910 podle úředních záznamů v Iowě žilo 32 050 českých krajanů. Byl to v pořadí osmý stát s největším počtem Čechů ve Spojených státech amerických.⁸³

⁸²POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 44–45.

⁸³VONDRÁŠEK, s. 12.

8 SOKOL

Tělovýchovná jednota *Sokol* byla na území Spojených států amerických založena prvně v St. Louis ve státě Missouri v roce 1865 volnomyšlenkářsky smýšlejícími krajany po vzoru *Sokola českého*.⁸⁴ Sokol se stal čtvrtým nejstarším spolkem českých krajanů v USA.⁸⁵ Zdaleka nebyl jediným, postupně se zakládal po státech. Ten v New Yorku fungoval od roku 1866, krajanská organizace v Chicagu v Illinois pak v roce 1867 a například v městě Milwaukee roku 1868.⁸⁶

O vstup do těchto organizací byl od jejich počátků velký zájem. Organizace byla zpočátku vedena pod *Slovanskou lípou*, nicméně časem se objevily různé rozkoly a například členové chicagského *Sokolu* založili novou organizaci, a to *Česko – amerického Sokola*. Během let se tato křídla a dalších šest jiných jednot z jiných států spojilo do *Národní jednoty sokolské*.⁸⁷

Samozřejmostí bylo udržování dobrých vztahů se *Sokolem* v Čechách. Už v roce 1887 se vydal americký *Sokol* na slet do Čech. Druhou oficiální výpravu, která se odehrála v tom samém roce, zakázala rakouská vláda. Nezbylo proto nic jiného než uspořádat ve městě Český Brod Česko – americké závody, kde se poprvé představila disciplína s kužely.⁸⁸

8.1 Rozdělení Sokola

Sokol se mimo jiné rozděloval i na *Dělnického Sokola* a *Katolického Sokola*. Pro Čechy patřil k velmi vlivným a rozšířeným organizacím volného času. Nejvýznamnější jednoty byly ve státech Chicago a New York. *Národní jednota Sokolská* a župa *Fügner-Tyrš* působily v prvním jmenovaném státu a *Dělnicko – americký Sokol* v druhém jmenovaném. Před první světovou válkou

⁸⁴POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 38.

⁸⁵KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 52.

⁸⁶Tamtéž, s. 46.

⁸⁷NEKOLA, s. 23–24.

⁸⁸Tamtéž, s. 24.

existovalo 7000 sokolských jednotek v USA.⁸⁹ Historický první Všesokolský slet v Americe se odehrál roku 1909 v Chicagu. Slety se uchytily a konaly se každý rok téměř celé století. Kromě Čechů se pravidelně účastnili Chorvaté, Němci, Slovinci a bratři Slováci.⁹⁰

Zpočátku byl *Sokol* určen pouze pro mužské pohlaví, až po roce 1890 do jejich řad vstoupily ženy a dívky nad 14 let. Častokrát se ženy pokoušely o emancipaci, která se zdařila roku 1899, kdy založily spolek *Sokolky* s nezávislým vedením ve městě Milwaukee. Ženy sokolky se nezabývaly jen cvičením, ale zajišťovaly nejrůznější kulturní a společenské akce, věnovaly se charitativním činnostem, nebo komunikovaly se starou vlastí ohledně sokolských a školských zájmů.⁹¹

⁸⁹HÁJKOVÁ, s. 19.

⁹⁰NEKOLA, s. 24.

⁹¹KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 53.

9 SLOVANSKÁ LÍPA

Slovanská lípa ve Spojených státech byla založena v roce 1863 a většinu členů tvořily volnomyšlenkářsky smýšlející osoby.⁹² Název byl po mateřském spolku v Čechách založeném v roce 1848, takže to bylo chápáno jako jistá vazba k domovu.⁹³ Činnost *Slovanských líp* nebyla centralizovaná, ale rozdělena do jednotlivých spolků na sobě nezávazně pracujících.⁹⁴

Slovanská lípa v sobě nesla kus vlastenectví a kultury, což se projevovalo v její činnosti, která měla několik bodů a programu. Jeden z nich se týkal vzdělávací otázky. V rámci organizace se u jejích členů vyučoval český jazyk, anglický jazyk pro nově příchozí, ale i vybrané kapitoly z českých dějin. Společenský program se zase zabýval kulturním vyžitím krajanů a jejich sounáležitostí. Mimoto se často hrálo amatérské divadlo, které mělo v repertoáru také hry od Josefa Kajetána Tyla. Herci byli z řad ochotnických dobrovolníků.⁹⁵ Češi si mohli zajít i na hudební koncerty rozličných druhů, na zajímavé vzdělávací přednášky, nebo se přiučit na praktických kurzech.⁹⁶ Mezi další činnost patřila správa a organizace českých knihoven v Americe.⁹⁷ Ani spolek *Slovanské lípy* se nevyhnul kritice. Stávalo se, že místo stovek členů se pravidelně setkávalo pouze pár desítek, někdy sotva 18 lidí. Mnoho z nich se mezi sebou nesneslo a spíše se pomlouvali, uráželi a hýřili nadávkami. Proto se často stávalo, že některá větev *Slovanské lípy* zanikla a sloučila se do jiného spolku, což mohl být *Sokol*, který tím získal veškerý majetek *Lípy*.⁹⁸ Naopak

⁹²HÁJKOVÁ, s. 60–65.

⁹³KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 51.

⁹⁴VLHA, s. 139

⁹⁵KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 51.

⁹⁶NEKOLA, s. 22.

⁹⁷VLHA, s. 139.

⁹⁸VLHA, s. 114–115.

chválu získávala tím, že díky ní se mladší generace zajímala o svou mateřskou zem a mateřský jazyk.⁹⁹

První velká budova *Slovanské lípy*, byla otevřena v roce 1865 v Chicagu na Clinton Street. Nevýhoda této stavby byla v tom, že její konstrukce byla ze dřeva. V roce 1867 ji zničil velký požár města, avšak novou honosnější budovu otevřeli Češi již v roce 1869 na Taylor Street. Tato budova se po desetiletí stala jejich základnou.¹⁰⁰ Budova nesloužila pouze účelům *České lípy*, ale nacházelo se zde i sídlo ženského spolku *Libuše*. V útrokách budovy byla také česká škola.¹⁰¹

⁹⁹KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 70.

¹⁰⁰NEKOLA, s. 20–21.

¹⁰¹POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 61.

10 DALŠÍ SPOLKY ČESKÝCH KRAJANŮ

Spolky byly zakládány za účelem udržet české obyvatelstvo v sounáležitosti komunit ve své nové vlasti. Bylo to bráno jako jistá forma vlastenecké povinnosti.¹⁰² Zakladatelé chtěli členům zajistit různé druhy pomoci, podpory, nebo jisté formy pojištění, zkrátka bylo zapotřebí vybudovat a zvelebovat česká krajanská centra a osady. V mnoha případech byla zakladatelkou církev.¹⁰³ Zakládalo se mnoho druhů spolků a spolkový život začal rychle vzkvétat. Nejenom sokolské komunity, podpůrné spolky a ženské organizace začaly působit ve Spojených státech, velmi se rozmohly i dělnické spolky, dramatické, školní, kulturní. O množství spolků svědčí i to, že pouze v Chicagu jich bylo před první světovou válkou přes 500.¹⁰⁴

Zvláštním typem byly dělnické spolky a organizace, které vznikaly hlavně díky událostem v severních státech Spojených států amerických. Členové sestávali především ze socialistů a osob z dělnické třídy. Jejich hlavním centrem se stalo Chicago. V tomto městě byl založen v roce 1866 *Česko-dělnický sbor*. Odhodlaní čeští stoupenci se přidávali i do organizací jiných národnostních dělnických hnutí, a to především německých.¹⁰⁵

Tyto spolky byly zakládány podle vzorů už existujících zahraničních dělnických organizací. Například *Čechoslovanský dělnický spolek* založený v New Yorku roku 1870 se inspiroval u *Mezinárodního dělnického spolku* a *National Labour Union*. Všechny odnože dělnických organizací měly zásady v rovnoprávnosti žen, demokracii a solidarity.¹⁰⁶

¹⁰²ECKERTOVIÁ, s. 125.

¹⁰³Tamtéž, s. 126

¹⁰⁴HÁJKOVÁ, s. 23.

¹⁰⁵VLHA, s. 141–142.

¹⁰⁶POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 62.

Dělnické a socialistické organizace byly pro mnoho Čechů velmi důležité. Fungovaly v rámci této sestavy mnoho osvětových, vzdělávacích sokolských jednotek působící právě přes dělnické a socialistické sekce. *Svaz dělnických tělocvičných jednot československých* měl roku 1914, tři roky po svém založení přes 1000 svých členů. Politický názor hnutí byl namířen proti Rakousku-Uhersku. Největšími středisky kromě Chicaga byly ty v New Yorku, Pensylvánii, Clevelandu a v hornickém Ohio.¹⁰⁷

Důležitými spolky se pro krajany staly ty podpůrné, které se věnovaly sociálním otázkám. Styk s veřejností udržovaly prostřednictvím vydávání svých novin s názvy *Ženské listy* a *Orgán bratrstva*. Organizace byla známá i pod označením řád, dvůr, sbor, nebo lóže, což připomínalo Svobodné zednářství. Nejvýznamnější byl *Česko-slovenský podporující spolek* a po něm *Jednota českých dam*. Sice existovalo mnoho jiných filiálek rozmístěných po Spojených státech, ale do nitra spolků se dostávali pouze členové. Kdo se chtěl přidat do podpůrných jednotek, musel splnit slib o mlčenlivosti, projít vstupním rituálem, naučit se symbolika spjatá s jejich organizací a musel se řídit pravidly vyplývajícími ze stanov.¹⁰⁸

Hlavní výhodou členství byla finanční pomoc v případě nemoci, nebo úmrtí. Toho se chytali hlavně muži, kteří pracovali v těžkém průmyslu a na jejich bedrech byl hlavní příjem v rodině. Když onemocněli, řád jim vyplatil stejnou částku, jako byl jejich plat. Pokud došlo k jejich úmrtí, ostatní účastníci řádu přispěli částkou od půl dolaru až dolaru za osobu pozůstalým.¹⁰⁹

Spolkem, který podporoval ženy a věnoval se kultuře, vazbám k původní domovině, školství a charitě je *Americký klub dam*. Členkami se stávaly emancipované, pokrokové a feministicky smýšlející ženy, jednou z nich byla i

¹⁰⁷HÁJKOVÁ, s. 21.

¹⁰⁸NEKOLA, s. 26.

¹⁰⁹Tamtéž, s. 26.

Charlotta Garrigue Masaryková.¹¹⁰ Členky úzce spolupracovaly jak s kolegyněmi v Česku, tak i s jinými národy na území Spojených států. V Praze i v Chicagu vydávaly stejný časopis *Ženské listy*. Často podnikaly vzájemné návštěvy přes oceán. Hlavními cíli byla ženská emancipace a získání volebního práva. Tento spolek je aktivní dodnes.¹¹¹

¹¹⁰KORYTOVÁ-MAGSTADT, s. 62–63.

¹¹¹Tamtéž, s. 62–65.

11 PERIODIKA A KNIHY

Žurnalistika a písemnictví byly pro českou krajskou komunitu velmi důležité. Periodika byla rozdělená na několik hlavních skupin podle svého zaměření. Nejvýraznější listy byly listy volnomyšlenkářské, za nimi pak ty dělnické a katolické. Z hlediska oblíbenosti, větší produkce a vlivu byla periodika nad knižní tvorbou.¹¹² Za zmínku stojí i to, že nejstarší české knihy a periodika byly tisknuty v německých tiskárnách, kde také vznikala *Slovan Amerikánský*, jedno z nejvýznamnějších tehdejších českých periodik v USA.¹¹³ Kromě výše zmíněných byly vydávány listy nejrůznějším genderovým a zájmovým skupinám, nabídka tak byla velmi široká na dětské, mládežnické, ženské, farmářské, humoristické, nebo filatelistické sekce.¹¹⁴

Roku 1910 bylo na americké půdě více než 300 českých periodik. Žurnalisté požadovali o založení odborů, proto byla o rok dříve v Chicagu založena *Česko – americká tisková kancelář*. Zároveň se vydavatelství a žurnalisté scházeli ve *Svazu česko-amerických žurnalistů*.¹¹⁵ Žurnalisté svoji práci neměli lehkou. Často si museli k novinařině přivydělávat, nebo ze svých prostředků platit na výrobu novin. Těžké to bylo i s neplatiči předplatného, kteří ne vždy splňovali platební morálku a často se stávalo, že forma placení byla v naturáliích.¹¹⁶

Volnomyšlenkářské, nebo také svodomyslné směry, v novinové a časopisecké produkci, byly ve Spojených státech nejvíce spojené s velmi vlivnou elitou, a to téměř ve dvou třetinách celé produkce. Za nepřítel volnomyšlenkáři považovali církve a především její katolickou odnož: „*Trvalo poměrně dlouho, než se různé frakce české komunity přestaly vymezovat proti sobě kvůli*

¹¹² ŠATAVA, s. 103.

¹¹³ POLIŠENSKÝ, *Obecné problémy*, s. 39.

¹¹⁴ HÁJKOVÁ, s. 21.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 22.

¹¹⁶ VLHA, s. 130–131.

rozdílnému přístupu k víře. Při nahlédnutí do starých tisků však nezaujatého pozorovatele překvapí, jak ostrá slova v dobách nejzavilejšího nepřátelství katolíků a svobodomyšlných padala a jak zásadním tématem pro každého jednotlivce bylo, do kterého tábora se řadil, jaký tisk četl, jakým kázáním naslouchal a kam posílal děti do školy.¹¹⁷ Mezi odběratele těchto listů patřili volnomyšlenkáři. Ti se vyznačovali tím, že nechodili do kostelů na zpovědi, budovali veřejné školy. Také nesouhlasili s poměry ve své staré domovině, tedy v habsburské monarchii.¹¹⁸ Tento směr byl často parodován a zesměšňován díky vulgaritě, prezentací, která překračovala hranice vkusu. Kritici nebyli jen z církevní sféry, ale i od zastánců etických zásad.¹¹⁹

Mezi nejznámější listy patřila *Slavie*, *Dennice Novověku* vydávaná v Clevelandu, *Svornost* z Chicaga, *New Yorské Listy* anebo ze St. Louis *Pokrok Západu*.¹²⁰ Týdeník *Amerikán* si z nich držel prvenství v oblíbenosti, která stále narůstala. O tom svědčí i to, že roku 1880 se vydalo 5000 výtisků a v roce 1913 to bylo už 40 000 výtisků.¹²¹

Velkou skupinu tvořila i periodika dělnická, či anarchistická. Hlavní cíl této žurnalistické skupiny byla propagace a hájení dělnických práv a socialistického hnutí. Tehdejší USA se vyznačovaly vydáním nejstarších dělnických listů, a to *Národních novin* ze St. Louis, které se začaly vydávat od roku 1868, v Praze začaly být vydávány až o 4 roky déle.¹²² Důležitým časopisem pro dělnickou skupinu se stala *Spravedlnost*, založena roku 1900 v Chicagu, její důležitost byla v tom, že se stala hlavním periodikem dělnického odborového hnutí. Mezi další známé a velmi odebírané časopisy patřili *Malice dělnická*, *Duch času*, *Práce*, *Bojovník*, *Právo lidu*, nebo *Revoluce* vzniklá v roce

¹¹⁷ NEKOLA, s. 76.

¹¹⁸ ŠATAVA, s. 104.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 104–105.

¹²⁰ Tamtéž, s. 103.

¹²¹ PAPOUŠEK, s. 17.

¹²² ŠATAVA, s. 105.

1897.¹²³ *Národní noviny* se zase zabývaly pouze dělnickou otázkou, a to od roku 1970. Nicméně v těchto a dalších dělnických periodik využívalo dělnické hnutí, jako svoji podporu.¹²⁴

Další skupina byla křesťanská, která nikdy nedosáhla tak velkého rozsahu jako volnomyšlenkářská a dělnická. Nábožensky zaměřený tisk striktně dodržoval psát pouze o náboženském dění, nikoliv o aktuálním dění. Čtenáři těchto listů byly z katolických kruhů. Oblíbenými periodiky se stali *Křesťanský Posel*, *Jednota*, *Pravda*, či *Svit*.¹²⁵ Asi nejznámějším byl *Věstník*, jehož první číslo vyšlo v roce 1874, za zmínku stojí i periodika *Hlas ze St. Louis* a *Katolický Čech* vycházející v Chicagu od roku 1888.¹²⁶

Jedním ze způsobů obživy pro české krajany, byla i spisovatelská činnost. První knihu, kterou napsali Češi v USA, byla příručka pro zdejší české protestanty, a sice *Sbírka modliteb* vydaná v roce 1855 v St. Louis. Jelikož ve Spojených státech velmi scházely učebnice a slabikáře v češtině, tak se již roku 1864 začalo s jejich vydáváním. Jednalo se o učebnice věnující se učení čtení, jako byly *Počátky mluvnice a pravopisu*, *Slabikář*, *První čítanka* a učebnice věnující se geografii a přírodním vědám, jako byly *Počátky zeměpisu a přírodopisu pro československou mládež v Americe*. Drtivá většina knih vycházející ve Spojených státech amerických byly pouze překlady, pamflety, nebo deklarace. Avšak objevily se i některé čtenářsky náročnější publikace, například kniha *Dějiny Ameriky*.¹²⁷ Roku 1865 se na Canal Street v Chicagu otevřelo první české knihkupectví v Americe.¹²⁸

¹²³ NEKOLA, s. 34–35.

¹²⁴ VLHA, s. 142.

¹²⁵ ŠATAVA, s. 105.

¹²⁶ PAPOUŠEK, s. 18.

¹²⁷ PAPOUŠEK, s. 15–21.

¹²⁸ VLHA, s. 128.

Problémem ve vydávání knih se ukázal nedostatek funkčních českých nakladatelství. Existovalo jich jen velmi málo. Největší nakladatelství se nacházelo v Chicagu, které de facto vyprodukovalo nejvíce knih určených pro české etnikum ve Spojených státech od 70. let 19. století do 40. let 20. století.¹²⁹

¹²⁹PAPOUŠEK, s. 20-21.

12 ŽIVOT ETNIKA

Ve všech krajanských osadách kvetl kulturní, společenský a spolkový život. Jako místa setkání se budovaly společenské místnosti, kostely katolické i protestantské, knihovny, hospody, nebo národní domy. Byly zakládány církevní i veřejné školy, národní hřbitovy, periodika a spolky. Mnoho Čechů hrálo v ochotnických divadlech, nebo v hudebních ústavech. Jedinci také budovali vlastní pivovary.¹³⁰

Divadla byla velmi oblíbená pro krajanské etnikum. Mnoho z nich bylo spjato s činností Slovanské lípy. Často se stávalo, že se členové scházeli pouze na divadelních, nebo hudebních představeních a bylo velmi těžké získat na inscenace dostatek vstupenek, jelikož často byla hlediště přeplněná obecnstvem.¹³¹ Důležitost divadel tkvěla v tom, že se hrálo v českém jazyce a především představení s českými reáliemi. Tudíž představovala vzpomínku na starou vlast, avšak kvalita mnohdy nebyla dostačující. Kromě hraného divadla se hrála i ta loutková s vlastnoručně vyrobenými loutkami od místních krejčí. Již v 60. letech se zakládaly první divadelní síně. V nich bylo jeviště, hlediště a zázemí v zákulisí pro umělce, nechyběly ani krásné malované opony s vazbou na starou vlast.¹³²

V životě českých krajanů hrálo důležitou roli i školství. Nejprve byla výuka ve farních školách, které měly cíl uchovat v dětech český jazyk a náboženskou víru. Na tomto typu škol byla nevýhoda, že nebyly financovány ze státních prostředků, ale z těch farních, což znamenalo dost problémů s pravidelností výuky, jelikož peněz nebylo mnoho. Dalším typem byly ryze české školy bez přítomnosti církevních hodnostářů. Děti by bylo na výuku dostatek, ale problémem se ukázaly finance. V této verzi školy měli hradit školné rodiče, kteří

¹³⁰HÁJKOVÁ, s. 22–23.

¹³¹NEKOLA, s. 21.

¹³²VLHA, s. 127–128.

ne vždy měli dostatek peněz. Bohužel chyběli učitelé se znalostí obou jazyků, tedy anglického i českého. Alternativou bylo chodit do americké školy a v neděli navštěvovaly českou školu. Návštěvnost v nedělních školách byla velmi malá. Nevýhoda dětí nově příchozích emigrantů byla také v tom, že neuměly ani slůvko anglicky, tudíž pro ně výuka v amerických školách s anglicky mluvícími kantory byla obtížná.¹³³ Po základních školách děti přecházely do učení, nebo na střední školy, které většinou už byly jen v anglickém jazyce. Nicméně v Texasu na A. T. University bylo založeno české učiliště češtiny, které dlouhá léta spolupracovalo s Karlovou univerzitou v Praze.¹³⁴ Počátek tohoto učiliště se datuje rokem 1890, kdy se kurzy češtiny otevřely na *Berlin College* a kde se čeština vyučovala až do 70. let 20. století.¹³⁵

Podle místa usazení byla práce buď na farmách anebo v průmyslu, kde krajané nejčastěji pracovali v dřevařském, hutnickém, perleťářském, železářském, oděvním, nebo v potravinářském.¹³⁶ Také se objevují české lékárny, kde působí drogisté a lékárníci, nebo čeští doktoři zakládají lékařské domy.¹³⁷ Kromě výše zmíněných bylo i mnoho vážených právníků, oblíbených učitelů, úspěšných finančníků, snaživých podnikatelů či slavných umělců.¹³⁸

Velkou roli pro české krajany hrálo pivo a pivovarnictví. Pivovar měla snad každá velká česká osada a někde nebylo jen u jednoho. Jedna zajímavost se pojí s pivovarem v St. Louis, který vařil pivo budějovického typu *Budweiser*. To se postupně zkrátilo na název *Bud*. Zkratka nyní po celých Spojených státech znamená označení přítele, který s námi chodí na pivo.¹³⁹

¹³³VLHA, s. 315–317

¹³⁴POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 31.

¹³⁵FERGUSON, s. 318.

¹³⁶HÁJKOVÁ, s. 23.

¹³⁷POLIŠENSKÝ, *Češi a Amerika*, s. 65.

¹³⁸NEKOLA, s. 17.

¹³⁹POLIŠENSKÝ, *Obecné problémy*, s. 39.

Jedním z velkých významů pro Čechy znamenalo místo posledního odpočinku. Tedy hřbitovy, které často odkazovaly na poslední vazbu k domovu ze strany zesnulého. Snad na každém náhrobku bylo uvedeno místo narození a jejich původ v češtině a dokonce i v národopisném nářečí. Staré náhrobky odkazují na tradice a lidovou kulturu ze staré domoviny. Nejstarší hroby se nacházely nejbližší ke kostelu obklopené jalovci v souměrných a prostorných řadách. Na náhrobcích se kromě místa původu a pochopitelně jména objevovala zmínka o víře dotyčného, jeho znalosti pro něj nového anglického jazyka a životu v Americe.¹⁴⁰

¹⁴⁰ECKERTOVÁ, s. 20–24.

13 ETNICKÉ CÍTĚNÍ

Češi se většinou hlásili hrdě ke svému původu, což dokazuje sčítání lidu. V počátcích byli řazeni pod Rakušany. Postupně už mohli do dotazníků uvádět jako zemi původu Bohemii, Moravii, nebo Rakousko. Národnostně se označovali jako Bohemian, případně Moravian.¹⁴¹

I když Češi zakládali své komunity, jako důraz na své češství, tak se vědělo, že dříve nebo později přijde amerikanizace emigrantů, nebo spíše jejich potomků, kterým se říkalo Američtí Češi.¹⁴² Amerikanizace přicházela a byla stále silnější bez vůle krajanů.¹⁴³ To souviselo i s tím, že děti emigrantů, které se narodily již ve Spojených státech, znaly České země pouze z vyprávění a jen málokdy dostaly možnost je poznat osobně. Buď samy děti neměly zájem se češtinu naučit, nebo rodiče své potomky český jazyk neučili. To platilo i o rodičích z řad vážených občanů.¹⁴⁴

Čeští krajané měli v USA nejbližší k Němcům. Bylo to také tím, že uměli víc německy než anglicky, takže bylo logické usazování v jejich blízkosti, ale i cestovat s nimi, číst jejich noviny, nebo se držet v německé společnosti.¹⁴⁵ To, že Češi s nimi měli opravdu dobré vztahy dokazuje i to, že si od Němců půjčovali tělocvičné nářadí, nebo spolu rovnou podnikali společná cvičení.¹⁴⁶

Mezi další, pro Čechy blízký vztah, byl ten k Polákům. Poláci se v USA usazovali velmi brzy a daleko před první velkou českou migrací. Tyto dvě etnické skupiny měly k sobě blízko díky svým podobným jazykům. Nicméně velkým rozdílem mezi těmito etniky bylo náboženství. Češi byli spíše protestantští nebo svobodomyšlní lidé, kdežto Poláci byly osoby s velkým

¹⁴¹HÁJKOVÁ, s. 11.

¹⁴²ŠATAVA, s. 87.

¹⁴³PAPOUŠEK, s. 5.

¹⁴⁴VLHA, s. 313-314.

¹⁴⁵POLIŠENSKÝ, *Obecné problémy*, s. 38-41.

¹⁴⁶VLHA, s. 140.

vlivem na katolickou církev.¹⁴⁷ Kolikrát se stávalo, že Češi byli vnímáni Američany za Poláky.¹⁴⁸

Samotný rozdíl byl znát i mezi Čechy a Slováky. Slováci se často přidružovali k Maďarům a od Čechů se spíše distancovali. Sdružovali se hlavně v Pensylvánii a s Čechy se výrazně stýkali pouze v Chicagu a New Yorku. Migrace Slováků začala v pozdější době než u Čechů, ale odešlo jich do USA více. Také byli méně gramotní, zatímco Češi se povětšinou věnovali svému řemeslu, Slováci museli začít pracovat v dolech, ocelárnách a v dalším těžkém průmyslu, právě kvůli jejich nižší vzdělanosti v řemeslech.¹⁴⁹

¹⁴⁷POLIŠENSKÝ, *Obecné problémy*, s. 41–42.

¹⁴⁸VLHA, s. 274.

¹⁴⁹KORYTOVÁ–MAGSTADT, s. 17.

14 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo přiblížit život české menšiny v USA na přelomu 19. a 20. století, od příčin vystěhovalectví, přes cestu až po usazení se a popis života na americkém území. Jedním z nejdůležitějších českých krajanských center se stalo Chicago, které bylo původně malou indiánskou osadou. V průběhu 19. a 20. století se stalo jedním z největších měst v USA a atraktivním pro Čechy se stalo hlavně ve druhé polovině 19. století, kdy město zažívalo průmyslový boom. Texas, druhý největší stát v USA, byl zajímavý především pro ty, kteří dali přednost farmaření. Ovšem mnoho Čechů se usazovalo na dalších místech a zakládali nové osady. Jednou z nejstarších českých komunit byla pak ta v St. Louis. Je tedy možné říci, že české etnikum se usazovalo v řadě amerických států, avšak často docházelo ke sdružování se větších komunitách.

Nejdůležitějším českým spolkem v USA se stal především na počátku 20. století *Sokol*. Důležitým prvkem v jeho oblíbenosti byla velká vazba na domov a českého *Sokola*. Kromě tohoto spolku se lidé ve velké míře scházeli i v dělnických, podpůrných, dámských, ale například i v mládežnických spolcích. V nich byly pěstovány vazby na starý domov a také sounáležitost mezi českými krajany v cizím prostředí, kde jen menšina uměla dobře anglicky. To samé platilo i v případě periodik a knih, které nabízely alespoň závan domova. I zde si lidé mohli vybrat podle jejich politických a sociálních názorů. Nejrozšířenější byla periodika ve volnomyšlenkářském, dělnickém a náboženském směru. Největší rozdíl byl mezi prvním a posledním jmenovaným směru.

Velká váha mezi českými krajany byla přikládána školství, ale také společenskému životu, nebo vnímání hřbitovů českou menšinou. Co se týká vztahů s jinými migranty, měli nejbliže k Němcům, ať už za to mohla jejich větší znalost němčiny než angličtiny, nebo sousedství s německými osadami. Dobré vztahy udržovali také s Poláky, ale k ještě lepším vztahům s nimi bránilo odlišné vnímání náboženství. Slováci a Češi neměli tak vřelé vztahy mezi sebou, proto se ani moc nestýkali v nové domovině.

V průběhu 19. století docházelo k postupné amerikanizaci, která byla s každou generací čím dál tím silnější, až se z českých emigrantů stali američtí Češi a z nich Američani. Nicméně ke zřetelnému přetrhání vazeb mezi starou vlastí a USA nedošlo v podstatě nikdy a řada, již v USA narozených Čechů ze třetí a čtvrté generace, se hrdě nadále hlásí ke svému českému původu. Vazby tak zůstaly velice silné i po více než stech letech.

15 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BOČEK, Martin, *Cesta k hromadnému vystěhovalectví z habsburské monarchie do Spojených států amerických*. In: *Historický obzor*, IX. – X., 2016, s. 194–201.

BROUČEK, Stanislav, *Etapy českého vystěhovalectví*, Praha 2013.

ECKERTOVIÁ, Eva, *Kameny na prérii*, Praha 2004.

FERGUSON, Charles, *Language in the USA*, Cambridge 1981.

HÁJKOVÁ, Dagmar, *Naše česká věc*, Praha 2011.

HRUBÝ, Karel, *Češi za hranicemi na přelomu 20. a 21. století*, Praha 2000.

JANEČEK, Petr, *Slovesný folklor texaských Čechů. K vypravěčskému repertoáru českých vystěhovaleckých skupin v první polovině 20. století*. In: *Národopisná revue*, 1, 2010, s. 30–37.

KAŠPAR, Oldřich, *Tam za mořem je Amerika*, Praha 1986.

KORYTOVÁ–MAGSTADT, Štěpánka, *Kde domov můj? Češi a Slováci a jejich vazba k mateřské zemi 1880–1920*, Praha 2010.

KRÁLOVÁ, Nela, *Krajané. Hledání nových perspektiv*, Červený Kostelec 2015.

NEKOLA, Martin, *České Chicago*, Praha 2017.

PAPOUŠEK, Vladimír, *Česká literatura v Chicagu*, Olomouc 2001.

POLIŠENSKÝ, Josef, *Češi a Amerika*, Praha 1996.

POLIŠENSKÝ, Josef, *Obecné problémy dějin českého vystěhovalectví do Ameriky 1848–1914*, Praha 1992.

RYCHLÍK, Jan, *Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu*, Praha 2007.

STŘÍŽOVSKÁ, Eva, *The Great Plains and Other Great Experiences*, Praha 2013.

STŘÍŽOVSKÁ, Eva, *Howdy From Texas I.*, Praha 2009.

STŘÍŽOVSKÁ, Eva, *Howdy From Texas II.*, Praha 2011.

ŠATAVA, Leoš, *Migrační procesy a české vystěhovalectví 19. století do USA*, Praha 1985.

ŠOLLE, Zdeněk, *Vojta Náprstek a jeho doba*, Praha 1994.

TVAROH, Přemysl, *Jak Češi v předminulém století osídlovali americkou prérii*, České Budějovice 2006.

VLHA, Marek, *Mezi starou vlastí a Amerikou*, Brno 2015.

VONDRÁŠEK, Václav, *Compatriots in the USA and the Establishment of the Czechoslovak Republic*, Prague 2009.

WAGNER, Heike, *Chicago, Velká jezera*, München 2000.

16 RESUMÉ

This bachelor thesis is dealing with Czech minority in USA at the turn of the 19th and 20th century. There is described in general the migration from Czech country to the new homeland. From the reasons which led the concerned individuals to abandon their fatherland, all the way to the migration processes on Ellis island. I deal with the places with highest Czech colonization, especially with the city Chicago in Illinois, former state of Texas but also other settlements in St. Louis, Iowa, Wisconsin, New York and Nebraska. The main focus is on the life of Czech policeman in the above mentioned areas. Another important thing for Czech countrymen were companionships. Between the most important ones with the highest number of members were *Sokol* and behind it the *Slovanská lípa*. However also other fellowships and associations for women or supporting ones were part of everyday life of ethnics. Indivisible part of their life were periodicals and literature. However journalist was more successful than a book. Czechs were subscribers of many different newspapers according to its target group. The biggest group were the libertarian newspaper, followed by catholic newspaper and the anarchist ones. In the life of Czech ethnic I am very interested and dealing with the Czech, Czech-American and university education of the children of Czech immigrants, also with what they did for living, their passion for theatre and brewery all the way to the places of their final rest, cemeteries. The last part of this bachelor thesis is dealing with ethnic feeling, the process of Americanization of our countrymen and their bonds to other ethnic minorities in United States especially Germans, Polish and Slovak.